

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060207

DOM
2016-02-19
Stockholm

Mål nr
M 7133-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-07-28 i mål nr M 1786-15, se bilaga

KLAGANDE

Länsstyrelsen i Värmlands län

MOTPART

Nordic Paper Bäckhammar AB

Ombud: Advokat T C

SAKEN

Föreläggande om miljöteknisk undersökning avseende tre deponier i Kristinehamns kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Värmlands län beslut den 27 april 2015, Dnr 575-1694-2015, med den ändringen att provtagningsplanen ska ges in till Länsstyrelsen i Värmlands län senast sex veckor från att denna dom vunnit laga kraft.

Dok.Id 1254223

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Värmlands län (länsstyrelsen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa länsstyrelsens beslut, med den ändringen att en provtagningsplan ska ges in till länsstyrelsen senast inom sex veckor från lagakraftvunnet avgörande.

Nordic Paper Bäckhammar (bolaget) har motsatt sig ändringsyrkandet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande. Enligt tidigare uttalanden från Mark- och miljööverdomstolen (jfr bl.a. dom i mål nr M 3001-12) föreligger efterbehandlingsansvar för föroreningar som uppstått under tidigare verksamhetsutövares drift av ett bolag vars verksamhet inte varit så annorlunda att den tekniskt och miljömässigt varit av annan art än den tidigare bedrivna verksamheten och där bolaget efter förvärv av verksamhetens fastighet med lokaler och inkråm fortsatt driften av verksamheten på platsen. Sådana förutsättningar föreligger även i detta fall. Industriell massa- och pappersverksamhet vid Bäckhammars bruk har pågått i närmare 150 år. Nordic Paper Bäckhammar har tagit över driften av verksamheten och är idag verksamhetsutövare på platsen. Det har inte framkommit annat än att verksamheten i stort sett varit densamma genom åren även om den övergått mellan olika verksamhetsutövare, vilket är en väsentlig faktor för ansvarsfrågan. Bolaget har inte invänt mot detta. Sannolikt har även restprodukterna varit någorlunda likartade över tid. Restprodukter är en given del av verksamheten, varför deponier som härrör från verksamheten måste ses som en integrerad del av driften och inte som en egen verksamhet. Detta synsätt vinner stöd i de så kallade Tarkett-domarna och innebär att den omständigheten att en deponi inte använts efter brytpunkten den 30 juni 1969 saknar betydelse för ansvarsfrågan. Om en senare verksamhetsutövare har begagnat en befintlig deponi eller helt avstått från att deponera på området är inte heller helt avgörande då deponin utgör en del av en pågående huvudverksamhet. Faktorer som organisatoriska samband, rättssubjektets status (exempelvis konkursbon) eller kopplingen mellan verksamhetsdriften och de påvisade eller befarade föroreningarna

kan dock medföra att ansvaret inte kan härledas från den tidigare verksamhetsutövaren till den nuvarande. Praxis avseende konkursbons ansvar för deponier kan inte jämföras med ett ansvar för ett aktivt bolag då konkursbon inte kan jämföras med andra juridiska personer och får uppfattas ha ett mer begränsat ansvar. MÖD 2011:24 är inte direkt tillämpligt i detta fall då målet gällde en åtgärdsförberedande undersökning avseende ett visst lösningsmedel där bolaget bl.a. hade en verksamhet inom samma genre men i övrigt en annan verksamhetsinriktning utan att den förorenande kemikalien användes. Verksamhetsövergången i detta fall innehåller såvitt känt varken inslag av skilda processer eller kemikalier som kan anses vara orsak till eventuella föroreningar. Det är således i nuläget inte fråga om att utkräva en icke förorenande verksamhetsutövare ansvar för en tidigare förorenande verksamhet, varför krav på starkare organisatorisk koppling inte ska behöva upprätthållas.

Bolaget har vidhållit det bolaget har anfört i mark- och miljödomstolen och tillagt i huvudsak följande. Verksamheten vid bruket har visserligen pågått oförändrad i närmare 150 år men den omständigheten räcker inte som grund för ansvar. Istället ska den samlade bilden av sambanden mellan den verksamhet som bedrevs när deponierna användes och dagens verksamhet beaktas. Dagens verksamhetsutövare har tagit över verksamheten från ett konkursbo efter de aktuella deponiernas stängning och har således inte bidragit till deponierna. Något ägarmässigt intressegemenskap mellan tidigare och nuvarande verksamhetsutövare finns inte. Dagens bruk uppfördes mellan den senare delen av 1950-talet och mitten av 1970-talet, varvid den tidigare bedrivna verksamheten påbörjad 1871 successivt avvecklades. Verksamheten flyttades till en annan plats, om än belägen i anslutning till den tidigare. Bolaget påbörjade sin verksamhet i Bäckhammar 1982, vilket innebär att den verksamhet som då förvärvades endast hade bedrivits under en relativt kort period i förhållande till hur länge verksamheten bedrivits på den tidigare verksamhetsplatsen. Sambanden med dagens verksamhet och den tidigare verksamheten som innefattade deponeringen är därför alltför svagt för att bolaget ska kunna anses ha bidragit till den inte konstaterade föroreningsrisken förenad med deponierna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL*Bakgrund*

Av länsstyrelsens beslut framgår att det efter genomförd inventering av Bäckhammars bruks äldre deponier enligt MIFO-fas 1 finns farhågor om att det på platserna för de aktuella deponierna kan finnas föroreningar som kan medföra skada eller olägenheter för människors hälsa eller miljön. Eftersom det finns bostadsbebyggelse på eller i anslutning till två av deponierna och det råder oklarhet om avfallets innehåll på den tredje deponin, har det enligt länsstyrelsen varit nödvändigt och skäligt att bolaget genomför undersökningar för att möjliggöra riskklassningar enligt MIFO-fas 2 och ge underlag för bedömning av om det är prioriterat med fortsatta utredningar.

Tillämpligheten av 26 kap. 22 § miljöbalken

Länsstyrelsens föreläggande har utfärdats med stöd av 26 kap. 22 § miljöbalken. Bolaget har invänt att bestämmelsen inte är tillämplig, eftersom det inte finns någon konstaterad föroreningsskada som behöver avhjälpas.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar, i likhet med mark- och miljödomstolen, att en tillämpning av 26 kap. 22 § miljöbalken inte förutsätter att verksamheten konstaterats vara miljöskadlig utan att det är tillräckligt att miljöskada kan befaras (se MÖD 2011:25). Utifrån den inventering som länsstyrelsen utfört bedömer Mark- och miljööverdomstolen att det finns en risk för förorening och att det därmed finns förutsättningar för att tillämpa 26 kap. 22 § miljöbalken i det aktuella fallet.

Är bolaget rätt adressat för föreläggandet?

Bolaget har vidare invänt att man inte är rätt adressat för föreläggandet. Bolaget har anfört att det inte finns något gemensamt ägarintresse mellan bolaget och tidigare verksamhetsutövare, att bolaget inte har deponerat något avfall på de aktuella deponierna och att deponierna inte har varit aktiva sedan 1969 respektive 1978.

I målet är det ostridigt att bolaget har tagit över den miljöfarliga massa- och pappersverksamhet som bedrivits på Bäckhammars Bruk under de senaste 150 åren. Det har inte framkommit att verksamhetens produktionsavfall är av annan art än det varit

historiskt, eller att det finns anledning att bedöma produktionsavfallet som en helt fristående verksamhet från den pågående miljöfarliga huvudverksamheten (se MÖD 2010:17). Trots att det inte finns något gemensamt ägarintresse mellan bolaget och tidigare verksamhetsutövare, har den miljöfarliga verksamheten såvitt framkommit bedrivits på samma sätt i en historiskt obruten kedja efter överlåtelse mellan olika verksamhetsutövare och den miljöfarliga verksamhet som har bidragit till eventuell föroreningskada inom de aktuella områdena bedrivs sålunda än idag. Eftersom aktuella deponier utgör en del av den pågående miljöfarliga verksamheten som bolaget bedriver är bolaget enligt Mark- och miljööverdomstolen rätt adressat för föreläggandet. Bolaget har både faktiska och rättsliga möjligheter att genomföra den miljötekniska undersökning som länsstyrelsen har förelagt om. Den omständigheten att bolaget inte äger samtliga fastigheter på vilka deponierna finns utgör inget hinder eftersom länsstyrelsen enligt 28 kap. 3 § miljöbalken kan besluta om tillträdesrätt i syfte att vidta utredningar, om en fastighetsägare inte frivilligt går med på det.

Syftet med föreläggandet är endast att utreda om deponierna är förorenade och om avhjälpande behöver ske. Det kan inte anses vara mer ingripande än vad som behövs eller i övrigt anses som oskäligt enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och länsstyrelsens beslut fastställas. Frågan i vilken utsträckning olika verksamhetsutövare har bidragit till föroreningen och därför ska anses ansvariga för ett eventuellt avhjälpande beaktas om det blir aktuellt med en prövning enligt 10 kap. miljöbalken.

Eftersom den i föreläggandet angivna tidpunkten för att redovisa provtagningsplanen har löpt ut, finns anledning att ändra tidpunkten för redovisningen. Den av länsstyrelsen yrkade tiden om sex veckor efter lagakraftvunnet avgörande framstår som rimlig och bolaget har inte framställt någon invändning mot detta.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Malin Wik, tekniska rådet Yvonne Eklund och tf. hovrättsassessorn Charlotte Jansson, referent.

Föredragande har varit Helen Agah.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-07-28
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 1786-15

KLAGANDE

Nordic Paper Bäckhammar AB

Ombud: Advokat M G

MOTPART

Länsstyrelsen i Värmlands län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Värmlands län beslut den 27 april 2015, dnr 575-1694-2015,
se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande om miljöteknisk undersökning avseende deponier

DOMSLUT

Med bifall till överklagandet upphäver mark- och miljödomstolen Länsstyrelsens i
Värmlands län beslut den 27 april 2015, dnr 575-1694-2015.

Dok.Id 303319

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

Nordic Paper Bäckhammar AB (nedan Bolaget) bedriver verksamhet i form av tillverkning sulfatmassa vid Bäckhammars bruk, Kristinehams kommun.

Genom det överklagade beslutet förelade Länsstyrelsen i Värmlands län (nedan Länsstyrelsen) Bolaget att genomföra en miljöteknisk undersökning på vissa i beslutet närmare angivna fastigheter som hyser sammanlagt tre äldre deponier med historisk anknytning till verksamheten vid Bäckhammars bruk, se bilaga 1.

YRKANDEN

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva det överklagade beslutet.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring av det överklagade beslutet.

UTVECKLANDE AV TALAN

Bolaget har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande.

Bakgrund

De tre deponier som avses i det överklagade beslutet ligger enligt Länsstyrelsens uppgifter på fastigheterna

- X och Y, nedan *Deponi Förvaltarbostaden*,
- Algotserud Y m.fl., nedan
Deponi Bläckhornsgatan samt
- Z, nedan *Deponi Jonsbol*.

Ingen av de tre deponierna är idag aktiva. Samtliga tre deponier ligger utanför Bolagets verksamhetsområde.

Deponiernas avslutning

I MIFO fas 1-undersökningen av de aktuella deponierna har Bolaget på Länsstyrelsens uppmaning tagit fram följande uppgifter avseende deponiernas avslutning. Deponi Bläckhornsgatan avslutades före 1969. Deponin utgörs idag av bebyggda villa-

fastigheter. Enligt uppgifter som lämnats vid samtal med äldre anställda har även Deponi Förvaltarbostaden högst sannolikt avslutats före 1969. Deponeringen på Deponi Jonsbol påbörjades år 1958 och avslutades år 1978. Deponin återställdes såvitt Bolaget har kunnat utröna år 1979.

Verksamhetsutövare vid deponierna

Under de år de tre deponierna var i drift var verksamhetsutövare vid Bäckhammars bruk bolaget Bäckhammars Bruk Aktiebolag med orgnr. 556002-8507. Detta bolag försattes i konkurs och upplöstes år 1984 då konkursen avslutades. I Länsstyrelsens redogörelse anges att Vänerskog AB under åren 1969–1981 var verksamhetsutövare vid bruket. Bolaget vill här klargöra att Vänerskog AB var ägare till Bäckhammars Bruk AB under denna period, men att det var Bäckhammars Bruk AB som stod för driften och verksamheten.

Bolagets verksamhet

Nuvarande verksamhetsutövare vid Bäckhammars bruk är Bolaget med orgnr. 556044-8952. Bolaget har bedrivit verksamhet vid Bäckhammars bruk sedan år 2008. De tre nu aktuella deponierna var avslutade lång tid innan dess. Bolaget har inte deponerat något avfall på de tre deponierna eller på något annat sätt befattat sig med deponiverksamheten.

Länsstyrelsens riskklassning

Länsstyrelsen har som skäl för beslutet om föreläggande angett att objekt som placeras i riskklass 2 potentiellt sett kan utgöra en stor risk för människors hälsa eller miljön. Av de inventeringsblanketter som utgör underlag för Länsstyrelsens klassning enligt MIFO-metodikens fas 1 framgår det för samtliga tre deponier att deponierna bedöms ”*ligga på gränsen mellan riskklass 2 och 3 men placeras av försiktighetsskäl i riskklass 2*”.

Grunder för yrkandet

Länsstyrelsen anger som skäl för beslutet om föreläggande att det är nödvändigt att kräva undersökningar av de tre deponierna för att utreda om områdena faktiskt är förorenade, möjliggöra riskklassningar enligt MIFO-fas 2 samt för att ge underlag för om det är prioriterat med fortsatta utredningar. Föreläggandet grundar sig på 10 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken (i dess lydelse före den 1 augusti 2007) samt 26 kap. 9 och 22 §§ miljöbalken.

Ingen konstaterad förekomst av föroreningar

För att bestämmelserna om efterbehandling ska bli tillämpliga krävs det enligt övergångsbestämmelserna i 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken (förkortas MP) bl.a. att verkningarna av verksamheten alltjämt pågick vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande och att det finns ett behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som orsakats av verksamheten. Vidare krävs det för tillämpning av 10 kap. miljöbalken att det föreligger en förorening av ett mark- eller vattenområde, byggnad eller en anläggning som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Som framgår av Länsstyrelsens beslut finns det ingen utredning som visar att det i de aktuella områdena förekommer några föroreningar av mark- eller vattenområden som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Tvärtom konstaterar Länsstyrelsen att det krävs undersökningar för att utreda om områdena faktiskt är förorenade. Följaktligen finns det inte heller något identifierat behov av att avhjälpa skador eller olägenheter. Därmed kan ansvar för miljöteknisk undersökning inte utkrävas enligt de av Länsstyrelsen åberopade bestämmelserna i 10 kap. och 26 kap. miljöbalken.

Nuvarande verksamhetsutövare har inte deponerat avfall på någon av de tre deponierna

Länsstyrelsen menar att verkningarna av den miljöfarliga verksamheten och den materia som har deponerats inom de aktuella områdena pågår. Länsstyrelsen menar att eftersom massa- och pappersverksamheten som genererat deponiavfallet har be-

drivits efter den 30 juni 1969 kan reglerna i miljöbalken om efterbehandlingsansvar för tidigare och nuvarande verksamhetsutövare bli tillämpliga.

För att det ska kunna bli aktuellt med ett utredningsansvar enligt 26 kap. 22 § kopplat till 10 kap. 2 § miljöbalken ska föreläggandet riktas mot någon som ingår i ansvarsretsen enligt 10 kap. miljöbalken. Ansvarsretsen utgörs av den eller de som bedrivit eller bedriver en verksamhet eller som vidtar en åtgärd som har bidragit till föroreningen. Den verksamhetsutövare som deponerade avfall på de aktuella deponierna, Bäckhammars Bruk AB, har gått i konkurs. Bolaget har inte deponerat något avfall på någon av de tre deponierna. Bolaget har således, för det fall föroreningar skulle konstateras, inte bidragit till dessa och ingår därmed inte i ansvarsretsen enligt 10 kap. Något ansvar för utredning kan därmed inte utkrävas av Bolaget som således på denna grund inte är rätt adressat för föreläggandet.

Länsstyrelsen har till stöd för sitt bestridande anfört bl.a. följande. De tre aktuella deponierna emanerar från den verksamhet som bedrivits vid Bäckhammars bruk och är på så sätt en integrerad del av verksamhetsdriften. Verksamheten har i stort varit densamma genom åren och övergått från ägare till ägare, verksamhetsutövare till verksamhetsutövare. Eftersom verksamheten bedrivits över brytpunkten saknar det betydelse för lagstiftningens tillämpning om någon eller några av de aktuella deponierna avslutats före den 30 juni 1969.

Med utgångspunkt från den verksamhet som bedrivits vid Bäckhammars bruk under många år och som fortfarande bedrivs anser Länsstyrelsen att det finns fog för att misstänka att samtliga tre deponier är förorenade. Detta avspeglas också i den genomförda riskklassningen. Om deponierna är förorenade kan ett efterbehandlingsansvar enligt 10 kap. miljöbalken aktualiseras. I dag finns inte tillräckligt underlag för att slå fast att deponierna i fråga är förorenade. Det är därför befogat att förelägga om utredningar med stöd av 26 kap. miljöbalken i syfte att utröna om områdena är förorenade och om efterbehandling enligt 10 kap. miljöbalken kan bli aktuellt. Det överklagade föreläggandet är lagligen utfärdat med stöd av 26 kap. 22 § miljöbalken. Visar undersökningsresultaten att ett eller flera av områdena är förore-

nade kommer arbetet mot efterbehandling att fortsätta och då med stöd av bestämmelserna i 10 kap. miljöbalken.

Bolaget har påpekat att Vänerskog AB inte varit verksamhetsutövare utan endast ägare av Bäckhammars bruk. Även om Bäckhammars Bruk AB stått för verksamhetsdriften under åren 1969–1981 kvarstår det faktum att verksamheten har fortsatt att bedrivas genom annan verksamhetsutövare efter Bäckhammars Bruk AB:s konkurs och avveckling. Kedjan av verksamhetsförvärv/inkrånsvärförvärv och därmed härlett ansvar gäller oberoende av den nu reviderade uppgiften om tidigare verksamhetsutövare.

Bolaget har i yttrande anfört bl.a. följande. Som Bolaget tidigare framfört är en förutsättning för att 10 kap. miljöbalken ska tillämpas att det föreligger ett behov av att avhjälpa skador. Några föroreningar eller skador som innebär att ett sådant behov föreligger har inte konstaterats av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen menar att det finns fog för att misstänka att deponierna är förorenade. Enbart en misstanke om en förorening innebär inte att övergångsbestämmelsen i 8 § MP kan tillämpas. Som det får förstås menar nu dock Länsstyrelsen att föreläggandet enbart grundar sig på 26 kap. 22 § miljöbalken och att 10 kap. miljöbalken kommer att tillämpas först om det konstateras att det föreligger föroreningar.

Enligt 26 kap. 22 § miljöbalken är det den som *bedriver* en verksamhet, vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från en sådan verksamhet som är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

Bolaget bedriver inte deponiverksamhet inom de aktuella områdena och deponiområdena ligger heller inte inom verksamhetsområdet för den tillståndsgivna verksamhet som bedrivs idag. Det är inte möjligt att genom ett tillsynsbeslut enligt 26 kap. miljöbalken förelägga Bolaget om att utföra utredningar av de tidigare deponierna. Övergångsbestämmelsen i 8 § MP om efterbehandlingsansvar omfattar bestämmelserna i 2 kap. 8 § miljöbalken och 10 kap. miljöbalken och gäller således inte vid

tillämpningen av ett föreläggande som utfärdas enbart med stöd av 26 kap. miljöbalken. Den deponering som har skett i dessa områden omfattas inte av dagens verksamhet och kan därför inte bli föremål för en utredning med stöd av 26 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen har i yttrande anfört bl.a. följande. Det ska framhållas att uppgiften om att Bolaget inte har deponerat något avfall på de tre aktuella områdena ingår som en del i beslutsunderlaget. Det förhåller sig så att det härledda ansvaret för verksamhetsdriften även inkluderar ansvar för deponierna och det trots att Bolaget rent faktiskt inte har deponerat.

DOMSKÄL

Det överklagade beslutet avser föreläggande om att Bolaget på vissa i beslutet närmare angivna fastigheter ska genomföra en miljöteknisk undersökning.

Tidpunkten för Bolagets övertagande av driften vid Bäckhammars bruk

Det kan inledningsvis konstateras att det föreligger en viss oklarhet i när Bolaget övertog driften av Bäckhammars bruk. Bolaget har härvid gjort gällande att så skedde under år 2008. Denna uppgift motsägs dock av vad domstolen kunnat utröna. I dåvarande Miljödomstolens vid Vänersborgs tingsrätt dom den 13 oktober 2000 i mål nr M 61-00 stod Bolaget, då under namnet ”*Bäckhammars Bruk Aktiebolag*” men med organisationsnumret 556044-8952, som sökande i ett mål gällande en villkorsändring för verksamheten vid Bäckhammars bruk. Vidare angavs ”*Bäckhammars Bruk AB*”, om än att någon organisationsnummer inte fanns redovisat, som sökande i beslut den 1 juli 1992 av dåvarande Koncessionsnämnden för miljöskydd gällande omprövning av villkoren för aktuellt bruk, KN T 103/92. Det noteras även att ”*Bäckhammars Bruk AB*” med ovan angivet organisationsnummer är antecknad som lagfaren ägare till fastigheten X – på vilken den ”*norra deponin*” delvis är belägen – och att fånget enligt fastighetsregistret skedde den 9 maj 1983. Utifrån redovisade förhållanden kan det sålunda antas att Bolaget snarare övertagit driften av Bäckhammars bruk någon gång under åren 1983–1984. Som framgår i det följande saknar det emellertid betydelse om det är omkring denna

tidpunkt eller det årtal som angetts av Bolaget som ligger till grund för prövningen i föreliggande mål.

Äger 26 kap. 22 § miljöbalken tillämplighet?

Den första fråga som aktualiseras i målet är, såsom mark- och miljödomstolen uppfattat Bolagets talan, om den bestämmelse som åberopats till stöd för förelägandet – 26 kap. 22 § miljöbalken – är tillämplig såvitt avser de krav som ålagts Bolaget. Av första stycket i nämnda bestämmelse följer att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

Parterna är överens om att någon pågående deponering inte sker vid någon av de tre deponierna. Som framgår av ordalydelsen i 26 kap. 22 § första stycket miljöbalken kan dock kravet på undersökning riktas inte bara mot nuvarande verksamhetsutövare utan även mot någon som annars har ett ansvar för avhjälpande eller undersökning enligt miljöbalken. Ett sådant ansvar kan finnas för en avslutad verksamhet till följd av reglerna om efterbehandling av förorenade områden enligt 10 kap. miljöbalken. Vidare förutsätter inte ifrågavarande bestämmelse att en verksamhet konstaterats vara miljöskadlig utan det är tillräckligt att miljöskada kan befaras (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande refererat i MÖD 2011:25).

Av det sagda, överfört på föreliggande fall, följer dels att Bolaget, trots att deponering inte pågår, i och för sig kan ha ett ansvar för undersökning genom att det faller under verksamhetsutövardefinitionen i 10 kap. 2 § miljöbalken, dels att icke konstaterade föroreningar i sig inte utgör hinder mot att ställa krav på miljöteknisk undersökning.

Verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § miljöbalken?

Vad domstolen vid ovan angivna förhållande har att ta ställning till är om Bolaget i detta fall, såvitt avser de tre deponierna, kan anses vara verksamhetsutövare enligt den definition som följer av 10 kap. 2 § miljöbalken.

Vad beträffar 10 kap. miljöbalken ska noteras att detta från och med den 1 augusti 2007 i väsentliga delar getts ny lydelse (se SFS 2007:660). Enligt andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagändringringen framgår dock att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla i fråga om miljöskador som orsakats av utsläpp, händelser eller tillbud som har ägt rum före den 1 augusti 2007, eller som ägt rum senare men härrör från verksamhet eller åtgärd som avslutats före den 1 augusti 2007. Bolagets föregivande om att ingen deponering ägt rum efter år 1978 har lämnats obestridd av Länsstyrelsen. Mark- och miljödomstolen finner inte heller skäl att betvivla uppgiften härvidlag. Följaktligen är det 10 kap. miljöbalken i dess lydelse närmast före den 1 augusti 2007 som ska tillämpas i målet.

Av 10 kap. 2 § miljöbalken framgår att ansvarig för efterbehandling av sådana områden som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen.

En absolut förutsättning för att ingå i kretsen av efterbehandlingsansvariga är som framgår av ordalydelsen i 10 kap. 2 § miljöbalken att vederbörande bidragit till föroreningen. Som angetts ovan har Bolaget oemotsagd uppgett att verksamhet vid någon av de tre deponierna inte förekommit sedan man övertagit driften av Bäckhammars bruk. Därmed kan konstateras att något bidrag från Bolagets sida i den mening som avses i 2 § och som skulle utlösa efterbehandlingsansvar i och för sig inte föreligger. Vid övergång av en verksamhet, såsom det är fråga om i målet, från en juridisk person till en annan är det dock inte allom givet att efterbehandlingsansvaret bortfaller. Av praxis på området har i detta hänseende särskilt beaktats vilken anknytning som finns mellan berörda. I MÖD 2011:24 – som även gällde ett föreläggande enligt 26 kap. 22 § miljöbalken – hade ett bolag förelagts att vidta åtgärdsförberedande undersökning avseende ett visst lösningsmedel på den fastighet där bolaget bedrev verksamhet. Sedan det fick anses utrett att bolaget inte använt det aktuella lösningsmedlet i sin verksamhet *och* att det inte heller förelåg något samband mellan bolaget och den tidigare verksamhetsutövaren upphävdes föreläggandet. Ett liknande förhållningssätt, men med annorlunda utgång, kan även spåras i

MÖD 2013:28 som gällde frågan om ett moderbolags förpliktselser för ett dotterbolags efterbehandlingsansvar.

Av intresse för nu aktuell fråga är även MÖD 2008:13 där ett konkursbo förelagts att utföra en åtgärdsutredning för efterbehandling av en deponi. Efter att dåvarande Miljööverdomstolen funnit att boet varken bedrivit deponiverksamhet eller annan verksamhet på de två fastigheter som hyste deponin samt inte heller varken ägt eller disponerat dessa ansågs inte anknytningen till deponin vara av den karaktären att konkursboet var att betrakta som verksamhetsutövare. Liknande omständigheter med samma utgång förelåg även i MÖD 2008:14.

Såvitt nu är fråga är det ostridigt att Bolaget inte har tillfört avfall till någon av de tre deponierna eller på annat sätt befattat sig med dem. Utredningen i målet tyder inte heller på något organisatoriskt samband eller övrig anknytning till den förre verksamhetsutövaren vid Bäckhammars bruk, Bäckhammars Bruk Aktiebolag (orgnr. 556002-8507). Vid angivna förhållanden och med beaktande av ovan redovisad praxis finner mark- och miljödomstolen inte att Bolaget, vad avser det aktuella föreläggandet, är att betrakta som verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Följaktligen är Bolaget inte rätt adressat för Länsstyrelsens föreläggande. Vid denna utgång saknas anledning för domstolen att pröva vad Bolaget anfört gällande Länsstyrelsens riskklassning etc.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 18 augusti 2015

Susanne Lindblad

Jolanta Green

I domstolens avgörande har deltagit tf. rådmannen Susanne Lindblad, ordförande, och tekniska rådet Jolanta Green. Föredragande har varit beredningsjuristen Olof Petersson.